

«УКРАЇНСЬКЕ МУЗИКОЗНАВСТВО» ВІТАЮТЬ

БІЛЯ ВИТОКІВ

(ІНТЕРВ'Ю З Н. О. ГЕРАСИМОВОЮ-ПЕРСИДСЬКОЮ)

– Шановна Ніно Олександрівно, якою була історія заснування збірника «Українське музикознавство»? Хто був причетний до виходу перших випусків?

– Згадуючи склад першої редколегії, де серед інших була Т. Я. Веске (вона тоді працювала в Міністерстві культури СРСР), можна сказати, що ідея так чи інакше підтримувалася Москвою. Ініціювати появу збірника міг і наш ІМФЕ (у складі редколегії перших випусків є М. М. Гордійчук, на той час вже відомий, хоч і зовсім молодий український музикознавець). У редколегіях наступних випусків з'являються такі люди, як Ф. І. Аєрова, О. Я. Шреєр-Ткаченко, К. В. Майбурова – серйозні науковці, які безпосередньо впливали на політику підбору статей.

Важко сказати, наскільки впливовою була саме редколегія, бо ми, автори, частіше зустрічалися з редакторами – дуже професійними, які чимало зробили для того, щоб ця збірка стала подією. Вони планували зміст кожного випуску не лише на поточний рік, але й на наступні. Це стосувалося як статей українських музикознавців, так і більш широкого кола питань, скажімо, публікації результатів конференцій, рецензування видань.

– У перших випусках цього збірника почали друкуватися молоді науковці, які на той час вже мали кандидатські ступені...

– Так, на той час я вже захистила дисертацію, але публікуватись у збірці почала у першій половині 60-х. Те, що мене зацікавило тоді, – творчість І. Стравінського, хотілося висловитись. Це були абсолютно самостійні роботи: хоча моїм науковим керівником був Л. М. Ревуцький, він не цікавився тим.

У 1967 р. я вже була знайома із партесним концертом, хоч і побіжно; з 1968 р. почала працювати над його дослідженням у бібліотеці, потім була конференція 1969 р. На той час я вже знайшла дуже багато матеріалу, упорядкувала його, зробила певні висновки. У 1969 р., я виступала у м. Бидгощ на конгресі «Musica Antiqua Europae Orientalis» («Старовинна музика Східної Європи»), де розповідала про партесний концерт і де навіть виконувався жартівливий концерт «Спочатку днесь поутру рано».

Онісія Яківна Шреєр-Ткаченко, яка у 1966 р. побувала на відкритті конгресу «Musica Antiqua Europae Orientalis», збиралась зробити у нас конференцію, присвячену старовинній музиці. Вона почала шукати, хто міг би щось розробити у цьому напрямку, дослідити рукописні матеріали, що знаходяться у бібліотеці. Там працювало чимало людей, а результати цих досліджень опубліковані у 6-му випуску «Українського музикознавства». Люди, що відгукнулися, зайнялися різними сторонами української музики XVII–XVIII ст. Щось знаходили цікаве або й дуже цікаве. Потім це стало характерним для «Українського музикознавства» – саме там з'являлися перші роботи з нового матеріалу. Таким чином «Українське музикознавство», мені здається, відіграло велику роль: саме у цій збірці вперше друкувалося те, що знаходили, те, що розробляли й обговорювали.

Згодом були збірки, в яких видавалися переклади важливих закордонних робіт – тих, які потрібно було знати. Це був час 60–70-х рр., коли у нас з'явилося ціле коло талановитих молодих мистецтвознавців, композиторів.

Взагалі ж «Українське музикознавство» відразу заявило про себе як про вартісне видання, часом там публікувалися дуже значущі роботи. Ця збірка завжди відзначалася особливо якісною підготовкою. Редактори були надзвичайно уважні, інтелігентні і часом навіть занадто прискіпливі. У моєму житті важливу роль Юлій Володимирович Малишев (у 70-х рр. він був головним редактором «Українського музикознавства»).

Завдяки йому видавництво «Музична Україна» змогло надрукувати партесні концерти, які я підготувала.

Коли треба було затверджувати це видання, а у Центральному комітеті партії заперечили можливість його друку із церковними текстами, Ю. В. Малишев пішов до ЦК, довго там сперечався, але досяг зняття заборони. Відтак у нього склалися не дуже дружні відносини з «ідейним керівництвом», і Ю. В. Малишев мусив піти з редколегії «Українського музикознавства». А він був людиною надзвичайно чутливою до всього нового, цікавого. Був ентузіастом. Звісно, не можливо не назвати таких блискучих редакторів, як Л. Я. Бондаренко, Л. М. Мокрицька, Р. М. Немировський.

– Ніно Олександрівно, якою Ви бачите роль цього видання – «Українського музикознавства» для вітчизняної музикознавчої науки загалом?

– Значення цього видання не можливо переоцінити. Перед війною був журнал «Музика», але потім його закрили. Поява «Українського музикознавства» – знак наближення України до рівня культурних країн, які мають видання робіт своїх науковців. У той час у кожній статті «Українського музикознавства» писалося про те, що було зроблено, у що було вкладено душу. Крім того, це давало змогу стежити за власним способом викладу матеріалу і шліфувати його.

Маємо бути вдячні тим, хто починав, хто підтримував цю справу, хто вболівав за неї, витратив сили на те, щоб відстояти кращі роботи й, певно, існування цього видання.

Я вже не кажу про сам зміст, бо в змісті – багато нового, нових поглядів. Можливо, торкалися не стільки сучасної музики, скільки музики романтичної чи старовинної. Тож це надзвичайно великий внесок у культуру – не тільки в музичну, а й загальну культуру України.

Підготував Богдан Дем'яненко

«УКРАЇНСЬКЕ МУЗИКОЗНАВСТВО» ВІТАЮТЬ

Мурзіна Олена Іванівна:

«Започаткування першого в УРСР щорічника наукових праць «Українське музикознавство» надзвичайно стимулювало розвиток музикознавства. Практично це історія українського музикознавства, яку можна вивчати, гортаючи сторінки цього видання. Збірник був відкритий для різних авторів, але основу авторського колективу першого випуску 1964 року склали викладачі Київської консерваторії. Фундаментальна стаття Н.О. Горюхіної про історію вільних форм стала розділом ще не існуючого на той час підручника, яка користувалася великим попитом у студентів. На сторінках збірника проходили апробацію автори майбутніх дисертаційних робіт. Збірник зберігає плідні ідеї дослідників, які рано пішли з життя і для яких «Українське музикознавство» залишилось чи не єдиним джерелом публікацій. Приємно засвідчити великий професіональний поступ сучасних дослідників, їх широку обізнаність з проблемами європейської і світової музичної практики. Цього не знали науковці 50 років тому, вони нерідко були обмежені суворими ідеологічними вимогами.

Бажаю, щоб «Українське музикознавство» і надалі залишалось достойним часописом української науки, яка прагне, як інші галузі нашого життя, широкого міжнародного визнання».

Бондаренко Тетяна Олександрівна:

«Українське музикознавство» – знаменне явище в нашій культурі. Символічною є сама назва щорічника, який став документальним свідченням наукових пошуків і здобутків в українському музикознавстві другої половини ХХ – початку ХХІ ст. До його редакційної колегії в різні часи входили відомі музиканти, видатні вчені – М. Гордійчук, А. Шреєр-Ткаченко, К. Майбурова, Г. Курковський, Н. Герасимова-Персидська,

І. Ляшенко, В. Задерацький, Ю. Малишев, І. Котляревський, І. Пясковський та ін. Навколо цього видання гуртувалися найкращі творчі та наукові сили всієї України.

Започатковане в 60-ті – період духовного підйому й оновлення – це видання завжди резонувало з новими тенденціями в розвитку музичного мистецтва. Вражає масштабність і різноманітність проблем, що поставали в статтях, опублікованих у випусках щорічника за 50 років. В «Українському музикознавстві» піднімалися актуальні питання культурології і естетики, історії і теорії української музики, фольклористики, музичного виконавства і педагогіки тощо. Друкувалися матеріали, які знайомили читачів з явищами новітньої музики. Так, знаковою для свого часу стала публікація праці відомого композитора Ернста Кршенека «Лекції з дванадцятиногового контрапункту», завдяки якій музична громадськість вперше отримала змогу ознайомитися з одним із теоретичних першоджерел з додекафонії. Її переклав з німецької Леонід Грабовський – великий ерудит, активний діяч українського музичного авангарду 60-х. У своїй передмові до «Лекцій» Л. Грабовський зазначав, що сам Е. Кршенек сприймав додекафонію історично і припускав, що на її зміну може прийти новий, інший етап музично-історичної еволюції. Подальший шлях розвитку музичного мистецтва підтвердив справедливність цих припущень.

У руслі нових тенденцій сучасності оновлювалася й проблематика подальших випусків «Українського музикознавства», розширювалась тематика рубрик («Музичний всесвіт», «Соціокультурні проблеми музикознавства», «Дискусії» тощо). Втім, незважаючи на зміни дискурсу, рівень наукового осмислення актуальних проблем у щорічнику завжди був високим. Тому багато з опублікованих у ньому матеріалів не втратили своєї значущості й сьогодні, вони мають високий індекс затребуваності у музикантів різних спеціальностей – науковців, виконавців, педагогів та ін.

Користуючись нагодою, хочу подякувати за цінні поради, незмінну увагу і доброзичливість тодішнім редакторам, видатним особистостям і чудовим фахівцям – Ліні Михайлівні Мокрицькій та незабутньому Рюрику Мар'яновичу Немировському, з якими, ще будучи аспіранткою, я мала щастя спілкуватися, працюючи над своїми статтями.

Щиро вітаю всіх з 50-річчям «Українського музикознавства», бажаю вельмишановному Ювіляру й надалі тримати курс на високий професіоналізм у висвітленні актуальних проблем української музики минулого і сучасності».

Мокрицька Ліна Михайлівна:

«Я рада нагоді привітати нашу музичну наукову спільноту з 50-річчям функціонування на нашому мистецькому просторі одного з найавторитетніших фахових видань України в галузі мистецтвознавства – щорічника «Українське музикознавство». Особисто для мене робота над цим часописом пов'язана з моєю видавничою молодістю, що подарувала мені зустрічі з неординарними мистецькими особистостями, яких видавництво активно залучало до співпраці, і водночас з багатьма представниками обдарованої молоді, які тількино розпочинали тоді свою наукову кар'єру, а нині плідно працюють на музикознавчій ниві.

Не можу не згадати й ту надзвичайно привабливу творчу атмосферу, яка панувала на редакційних радах при обговоренні цих збірників за участю першого головного редактора видавництва «Музична Україна» – незабутнього Юлія Володимировича Малишева, натхненника багатьох кращих видань.

Як відомо, у збірнику піднімалися актуальні питання історії, теорії і практики художньої культури, проблеми філософії і культурології, музикознавчої україністики у світовому контексті, музичного виконавства, фольклористики, педагогіки, розглядалися теоретичні аспекти сучасного музикознавства.

Отже, щорічник справедливо завоював визнання і високий авторитет у наукових і студентських колах. Хочеться побажати йому і надалі тримати цю високу планку».

Самохвалов Віктор Якович:

«Вітаю «Українське музикознавство» з 50-річним ювілеєм! Я щасливий тим, що початок моєї наукової кар'єри пов'язаний з цим щорічником. Моя наукова доля розпочалася на сторінках цього збірника. Моя перша наукова розвідка пов'язана з творчістю Б.М. Лятошинського – цього мого мистецтва. Так склалося в моєму житті, що саме ця стаття стала «ниткою Аріадни», яка привела до глибокого, всеосяжного вивчення спадщини Бориса Миколайовича, до якої я повертався протягом всього життя, поглиблюючи свої знання, вийшовши на глибше вивчення звуковисотної системи.

«Українське музикознавство» стало для мене фундаментом для майбутніх наукових досліджень».

Малозьмова Олександра Іванівна:

«Вітаю «Українське музикознавство» з піввіковим ювілеєм! Становлення цього щорічника співпало з роками мого становлення як педагога та науковця. Свої перші розвідки щодо оперної естетики Б.М. Лятошинського я повіряла саме цьому серйозному виданню. Праця в збірнику з такими яскравими постатями в українській науці, як Н.О. Горюхіна, Л.П. Єфремова, Ф.І. Аєрова, К.В. Майбурова, І.Ф. Ляшенко, А.Я. Шреєр-Ткаченко, залишається для мене епохою утвердження фундаментальних позицій українського музикознавства, які стали доленосними у наступних розвідках нових поколінь молодих вчених. Бажаю цьому виданню високих злетів, яскравих осяєнь, нових відкриттів в науці!».

Некрасова Тетяна Сергіївна:

«У святковий знаменний 50-річний ювілей стисло оцінити непростий історичний шлях функціонування рідного науково-методичного збірника «Українське музикознавство» допоможе мені образне метафоричне порівняння його зі своєрідним магічним кристалом, що вбирає в себе світло музики, й випромінює у простір неосяжний спектр її складових сутностей у розмаїтті спрямувань наукових досліджень!

Вітаючи з солідним ювілеєм збірник «Українське музикознавство» в особі високоповажної редколегії і відомої представницької у світі автури, уклінно згадуючи при цьому імена музикознавців-першопрохідців минулих десятиліть, вітаючи талановиту музикознавчу молодь, бажаю збірнику «Українське музикознавство» і надалі яскраво і доказово репрезентувати у широкому світі науково-динамічний потенціал української, зокрема київської музикознавчої школи, у всіх сферах музикознавчої науки».

Матеріали підготувала Аліна Варшавська